

Όταν στις 4 Οκτωβρίου του 1957 εκτοξεύτηκε ο πρώτος σοβιετικός δορυφόρος, τα αμερικανικά διαστημικά προγράμματα αποτελούσαν υπόθεση των ενόπλων δυνάμεων. Χωριστά δούλευε ο στρατός, χωριστά το ναυτικό. Από το 1915, στις Ηνωμένες Πολιτείες υπήρχε ο οργανισμός NACA, που έργο του είχε να βρίσκει πρακτικές λύσεις σε επιστημονικά προβλήματα αεροναυτικής. Στα 1958, όταν η κούρσα για την κατάκτηση του διαστήματος είχε πια ξεκινήσει συναρπαστική, τον μετονόμασαν σε NASA (National Aeronautics and Space Administration, Εθνική Διεύθυνση Αεροναυτικής και Διαστήματος). Με νέα δυναμική, η NASA έβαλε μπροστά πολλά προγράμματα, που προχωρούσαν παράλληλα, όπως ακριβώς και τα σοβιετικά. Κι αυτό, επειδή ένας τεχνητός δορυφόρος της Γης εκτοξεύεται, όταν όλα είναι έτοιμα. Ενώ ένα διαστημόπλοιο προς άλλους πλανήτες, όταν όλα είναι έτοιμα και οι στόχοι βρίσκονται στο πιο κοντινό στη Γη σημείο τους, κάτι που δε συμβαίνει συχνά.

Η Αφροδίτη μπήκε πρώτη στο στόχαστρο των Σοβιετικών. Στις 12 Φεβρουαρίου του 1961, ακριβώς δυο μήνες πριν από την εκτόξευση του πρώτου ανθρώπου στο διάστημα, η Αφροδίτη βρισκόταν «μόνο» 39 εκατομμύρια χμ. μακριά από τη Γη. Τη μέρα εκείνη, οι Σοβιετικοί πέτυχαν να εξαπολύσουν το Βένερα 1, που εκτοξεύτηκε από τον Σπούτνικ 8, ο οποίος βρισκόταν σε τροχιά. Θα χρειαζόταν τρεις μήνες, ώσπου να φτάσει στον στόχο. Σίγησε, μόλις συμπλήρωσε την πρώτη βδομάδα του ταξιδιού του.

Όμως, το επόμενο βήμα συγκλόνισε την οικουμένη: Ήταν 12 Απριλίου του 1961, όταν ο 27χρονος ταγματάρχης της σοβιετικής αεροπορίας, Γιούρι Γκαγκάριν, εκτοξεύτηκε από το κοσμοδρόμιο του Μπαϊκονούρ στο διάστημα με το διαστημόπλοιο «Βοστόκ 1» (Ανατολή 1). Στις 9.07' τοπική ώρα, οι πύραυλοι πυροδοτήθηκαν. Το Βοστόκ έφυγε με ταχύτητα 28.000 χμ. την ώρα. Στις 9.57', ο Γκαγκάριν γνώριζε, πρώτος απ' όλους τους ανθρώπους, ένα συγκλονιστικό θέαμα: Τη Γη, όπως φαίνεται από το διάστημα. Έκανε μια πλήρη περιφορά γύρω από τη Γη και στις 10.55' ακριβώς προσγειώθηκε σε ένα αγρόκτημα. Ολόκληρη η επιχείρηση, που έστειλε τον άνθρωπο στη διαστημική εποχή, κράτησε 108 λεπτά.

Στις 5 Μαΐου του 1961, ο Αμερικανός Άλαν Σέπάρντ έκανε μια βαλλιστική βουτιά στο διάστημα κι έπεσε στον Ατλαντικό χωρίς να κάνει περιφορά. Ακολούθησε, τον Αύγουστο του 1961, ο Σοβιετικός Γκέρμαν Τιτόφ με το διαστημόπλοιο «Βοστόκ 2». Έκανε 17 περιφορές γύρω από τη Γη, πριν να προσγειωθεί. Ο πλοίαρχος των πεζοναυτών, κοσμοναύτης Τζον Γκλεν, εκτοξεύτηκε στις 20 Φεβρουαρίου του 1962, έκανε τρεις περιφορές γύρω από τη Γη και βούτηξε στη θάλασσα. Ήταν ο πρώτος Αμερικανός, που μπήκε σε διαστημική τροχιά.

Ένα χρόνο αργότερα, τον Αύγουστο του 1962, οι κοσμοναύτες Αντριάν Νικολάγιεφ και Πάβελ Πόποβιτς πραγματοποίησαν ένα τολμηρό εγχείρημα. Με τα Βοστόκ 3 και 4, εκτοξεύτηκαν με διαφορά μιας μέρας και προσγειώθηκαν με διαφορά έξι λεπτών. Το ίδιο πείραμα επαναλήφθηκε δέκα μήνες αργότερα, με τον Βαλερί Μπουκόφσκι που όμως θα είχε παρτενέρ μια γυναίκα: Την 25χρονη Βαλεντίνα Τερέσκοβα.

Ο Μπουκόφσκι εκτοξεύτηκε με το Βοστόκ 5 στις 14 Ιουνίου του 1963 κι έκανε 81 περιστροφές γύρω από τη Γη. Μετά από δυο μέρες, στις 16 Ιουνίου, στις 10.20' το πρωί, με το Βοστόκ 6, εκτοξεύτηκε και η Τερέσκοβα, που έκανε 48 περιστροφές. Τα δυο διαστημόπλοια προσγειώθηκαν ομαλά.

Νωρίτερα, στις 22 Ιουλίου του 1962, οι Αμερικανοί εκτόξευσαν τον Μάρινερ 1, με κατεύθυνση την Αφροδίτη. Το διαστημόπλοιο βγήκε από την πορεία του. Το κατέστρεψαν. Ξαναπροσπάθησαν μετά από 35 μέρες. Στις 26 Αυγούστου, εκτοξεύτηκε ο Μάρινερ 2. Λοξοδρόμησε κι αυτός. Θα περνούσε 357.000 χμ. μακριά από τον στόχο. Διόρθωσαν την πορεία του με τηλεχειρισμό. Πέρασε είκοσι χιλιάδες χμ. μακριά. Το Βένερα 3 των Σοβιετικών βρήκε στόχο. Μπήκε στην ατμόσφαιρα της Αφροδίτης και καταστράφηκε.

Με όλα αυτά, ο πλανήτης απομακρύνθηκε από τη Γη κρατώντας ζηλότυπα τα μυστικά του. Αμερικανοί και Σοβιετικοί έστρεψαν τις προσπάθειές τους στον Άρη, που πλησίαζε. Δυο σοβιετικές απόπειρες απέτυχαν. Το ίδιο και η πρώτη αμερικανική. Η επόμενη πλησίασε τον στόχο. Ήταν 28 Νοεμβρίου του 1964, όταν εκτοξεύτηκε ο Μάρινερ 4 με κατεύθυνση τον Άρη. Οι επιστήμονες έπρεπε να περιμένουν επτάμιση μήνες, ώσπου να διανυθεί η απόσταση. Στις 14 Ιουλίου του 1965, το διαστημόπλοιο πέρασε 10.000 χμ. μακριά από τον στόχο του και χάθηκε στο άπειρο. Πρόλαβε, όμως, να στείλει καμιά εικοσαριά φωτογραφίες: Ο πλανήτης είναι γεμάτος κρατήρες, όπως η Σελήνη. Η προσπάθεια άξιζε τον κόπο να επαναληφθεί αλλά έπρεπε να ανασταλεί για λίγα χρόνια. Ο Άρης απομακρυνόταν. Πλησίαζε η Αφροδίτη. Κι ο κόσμος είχε στρέψει την προσοχή του σε νέα επιτεύγματα.

Από τον Οκτώβριο του 1964, τρεις Σοβιετικοί κοσμοναύτες είχαν πετάξει στο διάστημα με το Βόσχοντ-1. Κινιούνταν άνετα μέσα στο διαστημόπλοιο χωρίς τις ειδικές στολές υπό πίεση. Πέντε μήνες αργότερα, στις 18 Μαρτίου του 1965, οι κοσμοναύτες Πάβελ Μπελάγιεφ και Αλεξέι Λεόνοφ εκτοξεύτηκαν στο διάστημα με το Βόσχοντ-2. Η αποστολή τους ήταν διαφορετική.

Καθώς ο Μπελάγιεφ οδηγούσε το διαστημόπλοιο, ο Λεόνοφ φόρτωσε στην πλάτη του

μπουκάλες οξυγόνου, άνοιξε την πόρτα και πήδηξε στο κενό. Ένα μακρύ κορδόνι (ο ομφάλιος λώρος, όπως τον είπαν) τον κρατούσε κοντά στο διαστημόπλοιο. Περισσότερο σαν να κολυμπά παρά περπατώντας, ο Λεόνοφ ήταν ο πρώτος άνθρωπος που έκανε «περίπατο στο διάστημα», εκτεθειμένος στις κοσμικές ακτίνες και προστατευμένος από την ειδική στολή του. Διασκεδάζοντας το διαστημικό του «κολύμπι», ο Λεόνοφ κινηματογράφησε με μια φορητή κάμερα τη Γη και τον ατέλειωτο έναστρο ουρανό. Έπειτα, ξαναγύρισε στο διαστημόπλοιο, έκλεισε την πόρτα και κάθισε μπροστά στο φινιστρίνι. Ένα παράτολμο εγχείρημα έγινε και τέλειωσε με πολύ απλό τρόπο. Όταν το Βόσχοντ 2 ξαναγύρισε στη Γη, ο Λεόνοφ είπε:

«Είδα την απέραντη όψη της Γης, το μισό της υδρογείου. Είδα τη χώρα μας, από τη Μαύρη θάλασσα ως το νησί Σαχαλίνη».

Στις 3 Ιουνίου του 1965, ο Αμερικανός Έντουαρντ Ουάιτ ήταν ο δεύτερος άνθρωπος, που έκανε περίπατο στο διάστημα.

Λίγο λίγο, το απέραντο χάος αποκάλυπτε στον άνθρωπο τα μυστικά του. Οι πλανήτες όμως θα κρατούσαν ζηλότυπα τα δικά τους για αρκετό καιρό ακόμα.

1961: ΤΟ ΦΙΛΜ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Ιανουάριος:

Στις 20 του μήνα και σε ηλικία 44 χρόνων, ο Τζον Φ. Κένεντι έγινε ο νεότερος μέχρι τότε Αμερικανός που ορκίστηκε πρόεδρος της χώρας. Πρώτος πονοκέφαλος το κίνημα του Πάθελ Λάος στο βασιλείο του άβουλου Σουβάνα Φούμα. Οι Αμερικανοί σχεδίαζαν

διχοτόμηση του Λάος κατά τα πρότυπα του Βιετνάμ και ευνοούσαν μια κυβέρνηση του πρίγκιπα Μπουν Ουμ στον Νότο, ενώ οι Πάθελ Λάος επέλαυναν στον Βορά με κατεύθυνση τη βασιλική πόλη Λουάνκ Πραμπάνγκ.

Φεβρουάριος:

Σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρώτος πρωθυπουργός του Κονγκό, Πατρίς Λουμούμπα, δολοφονήθηκε γύρω στις 12 του μήνα από αποστάτες της Κατάνγκα. Η ακριβής ημερομηνία και οι συνθήκες του θανάτου του δεν αποκαλύφθηκαν ποτέ. Επτά μήνες αργότερα, στις 18 Σεπτεμβρίου, επρόκειτο να σκοτωθεί σε ύποπτο αεροπορικό δυστύχημα πάνω από την Βόρεια Ροδεσία ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Νταγκ Χάμερσκελντ, ενώ προσπαθούσε να επιτύχει την κατάπαυση του πυρός ανάμεσα στα στρατεύματα του ΟΗΕ και τις δυνάμεις της Κατάνγκα.

Μάρτιος:

Στις 31 του μήνα, συμφωνήθηκε οριστικά η σύνδεση Ελλάδας - ΕΟΚ. Η υπογραφές έπεσαν στις 9 Ιουλίου, ενώ διογκωνόταν το κύμα αστυφιλίας (με 350.000 επαρχιώτες να έχουν κατακλύσει την Αθήνα) και το κύμα μετανάστευσης, κυρίως προς τη Γερμανία, καθώς η ύπαιθρος ερήμωνε, η ανεργία οξυνόταν και οι αγρότες εγκατέλειπαν τα χωράφια αναζητώντας στις πόλεις και στο εξωτερικό καλύτερες συνθήκες ζωής. Ο καθηγητής Στρατής Ανδρεάδης, πάντως, εκτίμησε ότι σημειωνόταν άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας.

Απρίλιος:

Στις 11 του μήνα, άρχισε στην Ιερουσαλήμ η δίκη του αυστριακής καταγωγής Άντολφ Άιχμαν, εγκληματία πολέμου και πρώην αξιωματικού των Ες - Ες, που συμμετείχε στην εξόντωση των Εβραίων. Είχε γεννηθεί το 1906 και, μετά την κατάρρευση του ναζισμού, είχε διαφύγει στην Αργεντινή, όπου τον εντόπισαν εβραϊκές οργανώσεις. Τον απήγαγαν το 1960 και τον μετέφεραν στο Ισραήλ. Η απόφαση εκδόθηκε στις 15 Δεκεμβρίου με την καταδίκη του ναζί συνταγματάρχη σε θάνατο. Εκτελέστηκε τον Μάιο του 1962.

Μάιος:

Ο χασάπης της Καραϊβικής, στυγνός δικτάτορας της Δομινικανικής Δημοκρατίας, στρατηγός Ραφαέλ Τρουχίλο, δολοφονήθηκε στις 30 του μήνα από ομάδα αγνώστων, που του είχαν στήσει ενέδρα στον δρόμο για την εξοχική του κατοικία. Είχε εκλεγεί πρόεδρος το 1930 κι αμέσως μετά εγκαθίδρυσε αιμοσταγή δικτατορία με χιλιάδες θύματα. Γεννήθηκε το 1891. Τον επόμενο Δεκέμβριο, το κρατίδιο απέκτησε εκλεγμένο πρόεδρο αλλά τέσσερα χρόνια αργότερα, οι Αμερικανοί το κυρίευσαν, επειδή «δειδαν κομμουνιστικό κίνδυνο».

Ιούνιος:

Ο Ρώσος χορευτής Ρούντολφ Νουρέγιεφ, που βρισκόταν στο Παρίσι με τα μπαλέτα Κίροφ, ζήτησε στις 16 του μήνα πολιτικό άσυλο από τις γαλλικές αρχές. Του παρασχέθηκε κι έκτοτε συνέχισε λαμπρή καριέρα στη Δύση, συνήθως με παρτενέρ τη Μαργκότ Φοντέιν.

Ιούλιος:

Αυτοκτόνησε στις 2 του μήνα ο Έρνεστ Χέμινγκουεϊ, Αμερικανός μυθιστοριογράφος, γνωστός για τα έργα του «Αποχαιρετισμός στα όπλα» και «Για ποιόν χτυπά η καμπάνα». Είχε γεννηθεί στις 22 Ιουλίου του 1898, εργάστηκε ως πολεμικός ανταποκριτής, εντάχθηκε στις διεθνείς ταξιαρχίες εναντίον του Φράνκο στον εμφύλιο της Ισπανίας, τιμήθηκε με Νόμπελ λογοτεχνίας το 1954 αλλά τα τελευταία χρόνια είχε καταστήσει σχεδόν αλκοολικός.

Αύγουστος:

Ένα τείχος που θα χωρίζει το ανατολικό από το δυτικό Βερολίνο άρχισε να χτίζεται στις 13 του μήνα από τις αρχές της Ανατολικής Γερμανίας, με σκοπό να ανακοπεί το προς τη Δυτική κύμα προσφύγων, το οποίο ογκώθηκε υπέρμετρα στις αρχές του μήνα: Την 1η Αυγούστου, πολιτικό άσυλο στο Δυτικό Βερολίνο ζήτησαν 1.322 Ανατολικογερμανοί, ενώ στις 9 ο αριθμός έφτασε τα 1.962 άτομα. Οι δυτικές δυνάμεις διαμαρτυρήθηκαν για το τείχος στις 18 του μήνα με νότα που απορρίφθηκε αυθημερόν. Ο δήμαρχος του Δυτικού Βερολίνου, Βίλι Μπραντ, κάλεσε τους Αμερικανούς να αναλάβουν πολιτικές πρωτοβουλίες.

Σεπτέμβριος:

Απαγχονίστηκε στις 17 του μήνα από τη στρατιωτική χούντα ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκίας, Αντνάν Μεντερές. Είχε ανατραπεί με πραξικόπημα το 1960, δικάστηκε και βρέθηκε ένοχος χρηματισμού και προδοσίας. Στις 6 Σεπτεμβρίου του 1955, είχε οργανώσει το πογκρόμ εναντίον των Ελλήνων Κωνσταντινουπολιτών, το οποίο επικαλέστηκε στη δίκη του ως «εθνική προσφορά».

Οκτώ βριος:

Αποφράδες μέρες για την δημοκρατία στην Τουρκία και στην Ελλάδα: Στην Άγκυρα, σχηματίστηκε η «ένοπλη» κυβέρνηση Γκιουρσέλ - Ινονού (23 του μήνα), ενώ στην Ελλάδα (29) διεξήχθησαν οι εκλογές βίας και νοθείας που έδωσαν 50% στην ΕΡΕ του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ψήφισαν «δέντρα, νεκροί και οικόπεδα». Ο αρχηγός της Ένωσης Κέντρου, Γεώργιος Παπανδρέου, κατάγγειλε το αποτέλεσμα και, την 1^η Νοεμβρίου, κήρυξε «ανένδοτο αγώνα» κατά της ΕΡΕ. Δικαιώθηκε δυο χρόνια αργότερα.

Νοέμβριος:

Με την κατάργηση, στις 12 του μήνα, του ονόματος Στάλινγκραντ στην πόλη που πήρε την παλιά της ονομασία Βόλγκογκραντ, επισημοποιήθηκε η ρήξη Μόσχας - Πεκίνου που υπέβασκε από καιρό αλλά εκδηλώθηκε φανερά, στο 22ο συνέδριο του ΚΚ της Σοβιετικής Ένωσης, τον περασμένο μήνα. Τότε, παρόντος του Κινέζου ηγέτη Τσου Εν Λάι, ο Χρυστσόφ ανακοίνωσε την απομάκρυνση της σορού του Στάλιν από το μαυσωλείο Λένιν, επέκρινε τις πρακτικές της Κίνας και επετέθη κατά του καθεστώτος Χότζα στην Αλβανία. Ο Τσου Εν Λάι αναχώρησε από τη Μόσχα νωρίτερα από τη μέρα που είχε προγραμματιστεί.

Δεκέμβριος:

Δυνάμεις του ΟΗΕ εισέβαλαν στην Κατάγκα, στις 5 του μήνα, και την κατέλαβαν. Στις 22, ο

ηγέτης της επαρχίας, που είχε αποσχισθεί από το υπόλοιπο Κονγκό, αποδέχτηκε την επανένταξή της στο ενιαίο κράτος, ενώ στις ΗΠΑ ξέσπασε διαμάχη. Ο αρχηγός της CIA κατηγορήσε τον ΟΗΕ ότι εμπόδισε την Κατάγκα να μείνει εκτός κομμουνιστικού ελέγχου (ο οποίος υπετίθεται ότι υπάρχει στο Κονγκό), ενώ ο πρόεδρος Κένεντι βοήθησε ενεργά στη σύναψη της τελικής συμφωνίας.

(Έθνος της Κυριακής, 17.10.1999) (τελευταία επεξεργασία, 28.6.2009)